

Het verband tussen de persoonlijkheid van een kind, de relatie met de ouders en het opvoedingsgedrag van de ouders

Naam studenten: M. van den Broek (3452662)
S. van Delft (3442012)
R. Feenstra (3229815)
S. de Kruyk (3215547)

Cursus: Bachelorthesis

Begeleidster: drs. E. Reitz

Datum: 3 juni 2010

Het verband tussen de persoonlijkheid van een kind, de relatie met de ouders en het opvoedingsgedrag van de ouders

Van den Broek, M., van Delft, S., Feenstra, R., & de Kruyk, S.

Faculty of Social Science of Utrecht University, The Netherlands

Abstract

Objective: To examine the associations between the personality of a child, the parent-child relationship and parenting behaviours. **Method:** In total, 574 children from 10-14 years old ($M= 12.02$; $SD=.77$ years) participated in this cross-sectional study. The children completed several questionnaires measuring their personality, the relationship with their parents, and the parenting practices of their parents. **Results:** The results show that a high degree of three of the Big Five shells associate with authoritative parenting. A low level of four of the Big Five scales associate with an authoritarian upbringing. Authoritarian parenting is related to support and negative interaction of both father and mother. Authoritative parenting is linked to support from father and mother and is linked to negative interactions with father. Regarding the level of support a link is found for four of the Big Five scales. The degree of negative interaction interacts with two of the Big Five scales. Analyses show a significant difference between father and mother for all the five personalities (both high and low). The average score on support and negative interaction turns out to be higher for the mother than the father, a few exceptions considered. **Conclusion:** The findings of this research look very promising for theory and practice. Implications of the results are discussed, as well as suggestions for follow-up studies.

Theoretische inleiding

In dit artikel worden drie concepten met betrekking tot vroege adolescenten beschreven, namelijk het opvoedingsgedrag van vader en moeder, de kwaliteit van de relatie met vader en moeder en de persoonlijkheid van de vroege adolescent. Vervolgens wordt de relatie tussen de verschillende concepten onderzocht.

De invloed van opvoedingsgedrag van vaders en moeders op de ouder-kind relatie

Baumrind (1996) onderscheidt vier typen opvoedingsstijlen. De autoritatieve en autoritaire opvoedingsstijl komen het meest frequent voor (Baumrind, 1996; Sabbatini & Leaper, 2004). Opvoedingsgedrag is de concrete uiting van een opvoedingsstijl, waarin het socialisatieproces van kinderen plaatsvindt (Darling & Steinberg, 1993; Chen et al., 2000). Opvoedingsgedrag bestaat uit concrete gedragspatronen die onderverdeeld kunnen worden in de overkoepelende concepten warmte en controle (Pettit & Lollis, 1997). Als onderdeel van opvoedingsgedrag is communicatie een belangrijk element binnen de ouder-kind relatie (Cardemil & Davidson (2009). Een goede manier van communiceren leidt dan ook tot een positieve ouder-kind relatie (Chen et al., 2000; Hinshaw et al., 2000; Oliver, Guerin, & Coffman, 2009; Shek, 2008; Wilson et al., 2008). Een positieve ouder-kind relatie wordt verder gekarakteriseerd door een lage mate van psychologische controle, veel warmte en geen extreme betrokkenheid (Aceves & Cookston, 2006; Papp, 2005). Een te grote mate van ouderlijke betrokkenheid (Cardemil & Davidson, 2009; Smetana & Daddis, 2002) en controle hebben een negatieve invloed op de ouder-kind relatie (Gray & Steinberg, 1999; Johnston, 1996).

Loeber en anderen (2000) vonden in hun onderzoek naar de stabiliteit van de familie-interacties dat kinderen naarmate zij ouder worden meer autonomie verkrijgen. Meer autonomie leidt tot minder communicatie en minder supervisie van de ouders (Loeber et al., 2000). Eerder onderzoek naar de relatie tussen opvoedingsgedrag en de kwaliteit van de relatie tussen ouder en kind heeft uitgewezen dat een positieve manier van opvoeden leidt tot een betere kwaliteit van de ouder-kind relatie (Chen et al., 2000).

De onderzoeksvraag die hieruit volgt is: Wat is de invloed van het opvoedingsgedrag op de relatie tussen ouder en kind? De hierop aansluitende hypothesen zijn (1) positief opvoedingsgedrag leidt tot een hogere mate van de kwaliteit van de ouder-kind relatie (2) negatief opvoedingsgedrag leidt tot een lagere mate van de kwaliteit van de ouder-kind relatie.

De invloed van de persoonlijkheid van een kind op het opvoedingsgedrag van ouders

Naast het verband tussen de ouder-kind relatie en opvoedingsgedrag, kan ook de persoonlijkheid van een kind van invloed zijn op het opvoedingsgedrag van ouders. De persoonlijkheid van een kind kan onderscheiden worden aan de hand van het Big Five model. Dit model is opgebouwd uit vijf schalen, te weten extravertie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën (Asendorpf & van Aken, 2003; Manders, Scholte, Janssens & de Bruyn, 2006).

De meeste onderzoeken hebben niet de persoonlijkheid van het kind, maar het temperament in relatie met opvoeding bestudeerd. Temperament wordt echter gezien als de kern van waaruit de persoonlijkheid zich ontwikkelt (Bezirganaian & Cohen 1992; Katainen, Räikkönen & Keltikangas-Järvinen, 1998; Shiner & Caspi, 2003). Daarnaast heeft temperament, net als persoonlijkheid, via de opvoeding invloed op de aanpassing van het kind (Collins, Maccoby, Steinberg, Heterington & Bornstein, 2000; Flouri, 2008). Hier wordt daarom gesproken over persoonlijkheid.

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de persoonlijkheid van een kind invloed heeft op het opvoedingsgedrag van ouders (Coplan, Reichel & Rowan, 2009; Latzman, Elkovitch & Clark, 2009; Lengua & Kovacs, 2005). Al deze onderzoeken vinden dezelfde verbanden. Zo zijn ouders van kinderen die gemakkelijk zijn in de omgang, zich goed aankunnen passen (Porter et al., 2005), extravert zijn en veel positieve emoties laten zien (Latzman et al., 2009) meestal warmer en responsiever in de opvoeding (Katainen et al., 1998; Latzman et al., 2009; Pardini, 2008; Porter et al., 2005; Prinzie et al., 2004) en maken vaker gebruik van een autoritatieve opvoedingsstijl (Porter et al., 2005). Kinderen die zich niet aanpassen en vooral negatieve emoties laten zien (Porter et al., 2005) veroorzaken vaak autoritair opvoedingsgedrag van hun ouders (Katainen et al., 1998; Latzman et al., 2009; Lengua & Kovacs, 2005; Pardini, 2008; Porter et al., 2009; Prinzie et al., 2004; Wade & Kendler, 2001).

Hoewel sommige onderzoeken geen sekse verschillen in de invloed van persoonlijkheid op opvoedingsgedrag laten zien (Bezirganaian & Cohen, 2001) nemen zowel Katainen en collega's (1998) als Oldehinkel en collega's (2006) wel verschil in sekse waar. Volgens Katainen en collega's (1998) worden jongens gesocialiseerd tot actief, agressief en expressief gedrag. Doordat deze traditionele sekse rol algemeen wordt aanvaard, reageren moeders minder negatief op dit gedrag van jongens, dan op hetzelfde gedrag van meisjes (Katainen et al., 1998). Uit onderzoek van Oldenhinkel en collega's (2006) blijkt echter dat jongens over het algemeen meer te maken krijgen met negatief opvoedingsgedrag.

Uit de voorgaande literatuur vloeit de volgende onderzoeksvraag voort: Wat is de invloed van de persoonlijkheid van een vroege adolescent op het opvoedingsgedrag van ouders en zijn er sekse verschillen? De hypothesen die uit deze literatuur worden afgeleid zijn; (1) er is een positieve relatie tussen de vijf persoonlijkheidsschalen van de Big Five en een autoritatieve opvoeding, (2) er is een negatieve relatie tussen de vijf persoonlijkheidsschalen van de Big Five en een autoritaire opvoeding en (3) een lage score op vriendelijkheid, zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit zorgt bij jongens minder voor een autoritaire opvoeding dan bij meisjes.

De invloed van de persoonlijkheid van een kind op de ouder-kind relatie

De ouder-kind relatie wordt beschouwd als fundamenteel onderdeel van het gedragssysteem (Greenberg, Siegel, & Leitch, 1983; Paterson, Field, & Pryor, 1994). De biologische, cognitieve en sociale ontwikkelingen in de preadolescentie zorgen voor veranderingen in de ouder-kind relatie. Het kind gaat autonomie verwerven, daardoor moet een nieuwe balans gevonden worden tussen de hechting aan de ouders en de verworven autonomie (Caprara, Pastorelli, Regalia, Scabini, & Bandura, 2005; Dailey, 2006; Mc Elhaney & Allen, 2001; Williams, 2003). Communicatie binnen het gezin speelt een grote rol in dit proces. Hoe beter de kwaliteit van de communicatie, hoe hoger het gezin scoort op de dimensies cohesie en aanpassingsvermogen van de gezinsleden (Barnes & Olson, 1985). Een hoge score op deze dimensies heeft een positief effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie. Ben-Zur (2003) geeft aan dat onder andere optimisme en een goed persoonlijk welzijn van de adolescent leiden tot een betere communicatie met de ouders en dus tot een betere ouder-kind relatie. Deković (1999) voegt hieraan toe dat de persoonlijkheid van een kind van invloed is op de ernst en mate van conflicten tussen hen en de ouders. Frequente, ernstige conflicten hebben een negatief effect op de ouder-kind relatie. Opgemerkt wordt dat adolescenten met een persoonlijkheid die goed aansluit bij de persoonlijkheid van de ouder meer kans maken op een goede kwaliteit van relatie met hun ouders dan adolescenten bij wie dit niet het geval is (Rettew, Stanger, McKee, Doyle, & Hudziak, 2006; Talwar, Nitz, & Lerner, 1990).

Uit bovenstaande literatuur vloeit de volgende onderzoeksvraag voort: Wat is de invloed van de persoonlijkheid van vroege adolescenten op de kwaliteit van de relatie met de ouders? Daar op aansluitende hypothesen zijn: (1) vroege adolescenten die hoog scoren op alle Big Five schalen hebben een hoge mate van kwaliteit van relatie met hun ouders, en (2) vroege adolescenten die laag scoren op alle Big Five schalen hebben een lage mate van kwaliteit van relatie met hun ouders.

Het verschil tussen vader-kind en moeder-kind relatie controlerend voor de persoonlijkheid

Naast de kwaliteit van de ouder-kind relatie is ook het verschil in sekse van belang voor de relatie met een kind. Liu (2008) onderscheidt drie modellen in de ouder-kind relatie, waarvan het onafhankelijke model er één is. Het onafhankelijke model suggereert dat de hechting met de moeder en de hechting met de vader een verschillende invloed hebben op de ontwikkeling van hun kind. Er zijn volgens Liu (2008) tevens verschillen in de relatie van het kind met de vader en de relatie van het kind met de moeder. Uit verschillende onderzoeken (Buist, Deković, Meeus, & van Aken, 2002; Laible, 2005; Markiewicz, Lawford, Doyle, & Haggart, 2006; Paterson et al., 1994) blijkt bijvoorbeeld dat de kwaliteit van de moeder-kind relatie hetzelfde blijft gedurende de adolescentie en een belangrijke rol speelt in het gevoel van veiligheid. De moeder besteedt vaak meer tijd aan de relatie met het kind dan de vader. De kwaliteit van de vader-kind relatie wordt slechter tijdens de adolescentie en het kind wil minder steun van de vader (Freeman & Brown, 2001; Phares, Fields, & Kamboukos, 2008).

Het is mogelijk dat het verschil in de vader-kind relatie en moeder-kind relatie kan worden verklaard door de verschillende opvoedingsstijlen van de vader en moeder. De verschillende opvoedingsstijlen zijn ook van invloed op de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind (Kerns & Stevens, 1996; McKinney & Renk, 2008). Tijdens de adolescentie vindt verdere ontwikkeling plaats van de persoonlijkheid van een kind. De relatie met vader en moeder is van invloed op deze persoonlijkheidsontwikkeling (Bulanda & Majumdar, 2009; De Mol & Buysse, 2008; Samuolis, Layburn, & Schiaffino, 2001). De uitkomsten van verschillende onderzoeken over het verschil tussen de vader-kind relatie en de moeder-kind relatie zijn niet gelijk, maar er zijn wel verschillen gevonden (Buist, Deković, Meeus, & van Aken, 2004; Duhig & Phares, 2009). Het verschil dat wordt gevonden is een betere kwaliteit van de moeder-kind relatie in vergelijking met de vader-kind relatie. De oorzaak hiervan kan liggen in het feit dat moeders vaak een betere sociale interactie kunnen onderhouden, die gekenmerkt wordt door warmte en steun. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het toch belangrijk is om de relatie met de vader te scheiden van de relatie met de moeder voor eventuele verschillen (Buist et al., 2004; Duhig et al., 2009).

Uit bovenstaande literatuur komt de volgende onderzoeksvraag naar voren: Is er een verschil in de kwaliteit van de vader-kind relatie en de kwaliteit van de moeder-kind relatie, wanneer er gecontroleerd wordt voor de persoonlijkheid van het kind? Hier kunnen geen hypothesen op aan sluiten, vanwege het feit dat er nog niet eerder onderzoek is gedaan naar deze relatie.

Methode

Steekproef

Aan het cross-sectionele onderzoek hebben 574 kinderen en adolescenten van 10 tot 14 jaar ($M=12.02$; $SD= 0.77$) deelgenomen. Er hebben 335 leerlingen uit groep acht van het basisonderwijs meegewerkt en 239 leerlingen uit de eerste klas van het middelbaar onderwijs. Van de hele steekproef was 49,3% van het mannelijke en 50,7 % van het vrouwelijke geslacht.

In totaal woonde 79% van de kinderen bij hun vader en moeder, 8.5% woonde alleen bij hun moeder en 0.7% van de kinderen woonde alleen bij hun vader. In totaal woonde 4.7% van de kinderen de helft van de tijd bij moeder en de andere helft bij vader. Ditzelfde percentage kinderen woont bij hun moeder en stiefvader. Slechts 0.3% woonde bij vader en stiefmoeder en 1.6% van de kinderen heeft een andere woonsituatie.

Procedure

De wervingsprocedure bestond uit het versturen van brieven naar basisscholen en middelbare scholen met de vraag of zij wilden meewerken aan een onderzoek van de Universiteit van Utrecht. Na het versturen van de brieven is er telefonisch contact opgenomen met de directie van de scholen. Na goedkeuring van de directie zijn met de leerkracht afspraken gemaakt over de afname van de vragenlijsten. De leerlingen kregen een brief mee naar huis voor hun ouders. Ouders die geen toestemming gaven voor deelname aan het onderzoek konden een strookje onderaan de brief invullen en deze retourneren aan de leerkracht.

De vragenlijsten zijn klassikaal afgenomen door de onderzoeksassistenten. De leerlingen zaten in toetsopstelling om de anonimiteit van de leerlingen te waarborgen. Vragen over de vragenlijst konden de leerlingen stellen aan de vier aanwezige onderzoeksassistenten. Wanneer een leerling afwezig was tijdens één van de afnamemomenten, heeft de leerling het gemiste deel op een later moment alsnog ingevuld.

Meetinstrumenten

Opvoedingsgedrag: Het concept opvoedingsgedrag is gemeten met behulp van de Parental Behavior Questionnaire (PBQ; Wissink, Deković, & Meijer, 2004). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee schalen uit deze vragenlijst, te weten autoritair en autoritatief opvoedingsgedrag. Bij ieder item wordt het kind gevraagd aan te geven hoe vaak vader of moeder bepaalde gedragingen laten zien. Er moet gekozen worden uit de volgende vijf

antwoordcategorieën: 1) nooit; 2) weinig; 3) soms; 4) vaak; of 5) altijd. De schaal autoritair opvoedingsgedrag ($\alpha = .89$) is samengesteld uit de subschalen striktheid ($\alpha = .79$) en discipline ($\alpha = .83$). Beide schalen bestaan uit vijf items. Een voorbeeld item uit de schaal striktheid is: ‘Hoe vaak is je vader/moeder streng?’. Een voorbeeld item uit de schaal discipline is: ‘Hoe vaak krijg je straf, als je niet doet wat je vader/moeder zegt?’ De schaal autoritair opvoedingsgedrag ($\alpha = .82$) is samengesteld uit de subschalen uitleg geven ($\alpha = .79$) en autonomie ($\alpha = .72$). Beide schalen bestaan uit vijf items. Een voorbeeld item uit de schaal uitleg geven is: ‘Hoe vaak legt je vader/moeder uit waarom je iets niet mag, als je iets niet mag?’ Een voorbeeld item uit de schaal autonomie is: ‘Hoe vaak vindt je vader/moeder dat je iets zelf wel kan?’ Een hoge score op een schaal houdt in dat de vader of moeder dit opvoedingsgedrag in hoge mate toepast.

Persoonlijkheid kind: De persoonlijkheid van het kind is gemeten met de Quick Big Five Personality Questionnaire (QBF, Vermulst & Gerris, 2005). De QBF bestaat uit vijf schalen, te weten extraversie ($\alpha = .77$), vriendelijkheid ($\alpha = .84$), zorgvuldigheid ($\alpha = .78$), emotionele stabiliteit ($\alpha = .70$) en openheid voor ideeën ($\alpha = .73$). Per schaal zijn er zes items waarbij het kind door middel van één van de vier antwoordcategorieën 1) klopt helemaal niet; 2) klopt een beetje; 3) klopt redelijk goed; en 4) klopt helemaal moet aangeven in hoeverre het bepaalde eigenschappen bezit. Voorbeelden van items zijn: ‘terughoudend’ (extraversie), ‘hulpvaardig’ (vriendelijkheid), ‘ordelijk’ (zorgvuldigheid), ‘angstig’ (emotionele stabiliteit) en ‘veelzijdig’ (openheid ideeën). Een hoge score op een schaal houdt in dat een kind dit persoonlijkheidskenmerk in hoge mate bezit.

Ouder-kind relatie: Voor het meten van de kwaliteit van de ouder-kind relatie is gebruik gemaakt van de Network of Relationship Inventory (NRI; Furman & Buhrmester, 1985, 1992). De NRI ($\alpha = .71$) beoogt zowel de positieve ($\alpha = .85$) als de negatieve aspecten ($\alpha = .89$) van de ouder-kind relatie in kaart te brengen. De vragenlijst bestaat uit twaalf items met de keuze uit één van de volgende vijf antwoordcategorieën: 1) weinig of niet; 2) een beetje; 3) veel; 4) heel erg veel; en 5) meer kan niet. Voorbeeld items zijn: ‘Hoeveel geeft je vader/moeder echt om je?’ (positieve kwaliteit) en ‘Hoeveel werken jij en je vader/moeder op elkaars zenuwen?’ (negatieve kwaliteit). Een hoge score op een schaal houdt in dat de ouder-kind relatie de positieve of negatieve kwaliteit in hoge mate bezit.

Resultaten

De verbanden tussen de drie concepten opvoedingsgedrag, ouder-kind relatie en persoonlijkheid zijn onderzocht. De correlaties van de verbanden die van toepassing zijn binnen dit onderzoek zijn weergegeven in onderstaande correlatietabel.

Tabel 1. *Correlaties tussen Opvoedingsgedrag, de Ouder-Kind Relatie en Persoonlijkheid van het Kind*

	Steun	Negatieve interactie vader	Steun moeder	Negatieve interactie vader	Steun moeder	Negatieve interactie moeder	Autoritair	Autoritatief	Extraversie	Vriendelijkheid	Zorgvuldigheid	Emotionele stabiliteit
Negatieve interactie	-.36**											
Steun vader	.87**	-.30**										
Negatieve interactie vader	-.31**	.84**	-.38**									
Steun moeder	.86**	-.32**	.49**	-.15**								
Negatieve interactie moeder	-.29**	.85**	-.12**	.41**	-.38**							
Autoritair	-.13**	.46**	-.09*	.40**	-.14**	.38**						
Autoritatief	.51**	-.10*	.49**	-.11**	.39**	-.05	.21**					
Extraversie	.19**	-.15**	.17**	-.15**	.16**	-.09*	-.16**	.06				
Vriendelijkheid	.33**	-.14**	.26**	-.09*	.32**	-.14**	-.14**	.24**	.15**			
Zorgvuldigheid	.23**	-.17**	.16**	-.09*	.23**	-.19**	-.08	.19**	-.15**	.38**		
Emotionele stabiliteit	.12**	-.39**	.14**	-.39**	.06	-.29**	-.23**	.08	.38**	.08	.01	
Openheid ideeën	.27**	.02	.26**	.00	.22**	.05	.031	.26**	.15**	.44**	.25**	-.08

* Significant bij een overschrijdingskans van 0.05

** Significant bij een overschrijdingskans van 0.01

De invloed van opvoedingsgedrag van vaders en moeders op de ouder-kind relatie

De onderzoeksvraag is: Wat is de invloed van het opvoedingsgedrag op de relatie tussen ouder en kind? Er zijn vier regressieanalyses uitgevoerd. Opvoedingsgedrag (autoritair en autoritatief) is de onafhankelijke variabele en kwaliteit van de relatie, bestaande uit steun en negatieve interactie van vader en moeder, is de afhankelijke variabele. De eerste regressie is uitgevoerd met steun van vader als afhankelijke variabele en het opvoedingsgedrag (autoritair en autoritatief) van ouders als onafhankelijke variabele. De tweede regressie is uitgevoerd met steun van moeder als afhankelijke variabele en het opvoedingsgedrag (autoritaire en autoritatief) van ouders als onafhankelijke variabele. De derde regressie is uitgevoerd met negatieve interactie van moeder als afhankelijke variabele en het opvoedingsgedrag (autoritair en autoritatief) van ouders als onafhankelijke variabele. Tot slot is de vierde regressie uitgevoerd met negatieve interactie van vader als afhankelijke variabele en het opvoedingsgedrag (autoritair en autoritatief) van ouders als onafhankelijke variabele.

Autoritair opvoedingsgedrag hangt negatief samen met steun van vaders en moeders. Autoritatief opvoedingsgedrag hangt positief samen met steun van vaders en moeders (zie Tabel 2.) Van de variantie in steun van vader wordt 28.3% verklaard door opvoedingsgedrag. Bij moeders wordt 20.2% van de variantie in steun verklaard door de opvoedingsgedrag.

Een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot een hogere mate van negatieve interactie met vader. Een autoritatieve opvoedingsstijl leidt tot minder negatieve interactie met vader. Van de variantie in negatieve interactie met vader wordt 19.9% verklaard door opvoedingsgedrag. Opvallend is dat alleen autoritair opvoedingsgedrag in verband staat met meer negatieve interactie met moeder. Er is geen samenhang gevonden tussen autoritatief opvoedingsgedrag en negatieve interactie met moeder. Van de variantie in negatieve interactie met moeder wordt 16.1% verklaard door opvoedingsgedrag.

Tabel 2. *β* Waarden Samenhang Opvoedingsstijl en Ouder-kind Relatie

	Steun vader	Steun moeder	Negatieve interactie moeder	Negatieve interactie vader
Autoritatief	.82**	.64**	-.19	-.29**
Autoritair	-.26*	-.28**	.49**	.52**

Note. * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

De invloed van de persoonlijkheid van een kind op het opvoedingsgedrag van ouders

Om de relatie tussen de persoonlijkheid van een kind en het opvoedingsgedrag van ouders te analyseren is er gebruik gemaakt van twee multiple regressie analyses met de vijf persoonlijkheid schalen als onafhankelijke variabelen en respectievelijk autoritair en autoritatief opvoedingsgedrag als afhankelijke variabele. De resultaten hiervan zijn weergegeven in de linker kolommen van Tabel 3. Een hoge mate van vriendelijkheid, zorgvuldigheid en openheid voor ideeën hangt samen met een autoritatieve opvoeding. Van de variantie in autoritatief opvoedingsgedrag wordt 9,4 % verklaard door de vijf persoonlijkheidsschalen. Een lage mate van extraversie, vriendelijkheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën hangt samen met een autoritaire opvoeding. Van de variantie in autoritair opvoedingsgedrag wordt 7,4% verklaard door de vijf persoonlijkheidsschalen.

In tegenstelling tot de verwachting vertonen niet alle vijf de persoonlijkheidskenmerken een significante samenhang met de opvoedingsstijl van ouders. De verbanden die gevonden zijn ondersteunen echter wel de hypothesen dat kinderen met een gemakkelijk temperament vaker autoritatief worden opgevoed en kinderen met een moeilijk temperament vaker een autoritaire opvoeding ontvangen.

Tabel 3. β Waarden Samenhang Persoonlijkheid Versus Opvoedingsgedrag en Ouder-Kind Relatie

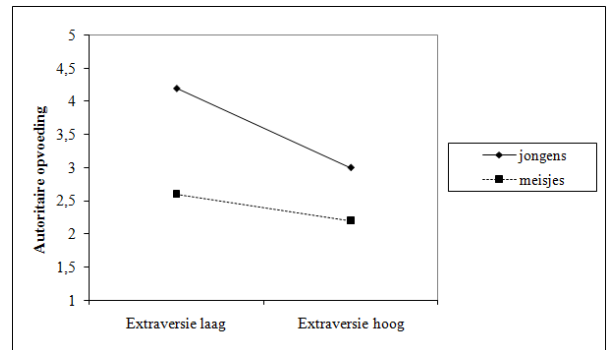
	Autoritatief	Autoritair	Steun	Negatieve interactie
Extraversie	-.01	-.10*	.148**	-.03
Vriendelijkheid	.11*	-.13**	.190**	-.08
Zorgvuldigheid	.09*	-.07	.146**	-.16**
Emotionele stabiliteit	.08	-.18**	.055	-.37**
Openheid ideeën	.20**	.11*	.132*	.07

Note. * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Tabel 4. β Waarden Sekse Verschil in Invloed Persoonlijkheid op Autoritaire Opvoeding

	Autoritair		Autoritatief	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2
1 Sekse	-.17**	.03	-.01	.00
2 Extraversie	-.09	.09	-.00	.09
Vriendelijkheid	-.10*		.12*	
Zorgvuldigheid	-.06		.09*	
Emotionele stabiliteit	-.19**		.08*	
Openheid ideeën	.08		.19**	
3 Extraversie * sekse	.88*	.10	-.23	.09
Vriendelijkheid * sekse	-.11		.20	
Zorgvuldigheid * sekse	.30		-.35	
Emotionele stabiliteit * sekse	-.13		-.42	
Openheid ideeën * sekse	-.46		-.01	

Note. * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Figuur 1. Interactie effect extraversie*sekse op autoritaire opvoeding

Sekse verschillen in de invloed van persoonlijkheid op de opvoedingsstijl van ouders

Om te kijken of er sekse verschillen zijn in de invloed van de persoonlijkheid van een kind op het opvoedingsgedrag van ouders is er gebruik gemaakt van een multiple regressie analyse. In de eerste stap is er gekeken naar de invloed van sekse op opvoedingsgedrag, als tweede stap zijn de vijf persoonlijkheidsschalen toegevoegd en tenslotte de interactietermen van de vijf persoonlijkheidsschalen met sekse. De resultaten hiervan zijn weergegeven in Tabel 4. Er is een significante samenhang van sekse met een autoritaire opvoedingsstijl. Meisjes worden, over het algemeen, minder vaak autoritair opgevoed dan jongens. Sekse heeft geen significante samenhang met een autoritatieve opvoedingsstijl. De persoonlijkheid van een kind heeft ook invloed op de opvoedingsstijl van ouders en verschillen enigszins van de voorgaande resultaten. Een lage mate van vriendelijkheid en emotionele stabiliteit hangt samen met een hoge mate van autoritaire opvoeding. Een hoge mate van vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën hangt samen met een hoge mate van autoritatieve opvoeding. Tenslotte is er een significant interactie effect van extraversie en sekse op een autoritaire opvoedingsstijl (zie Figuur 1). In tegenstelling tot de verwachting ervaren jongens een hogere mate van autoritaire opvoeding dan meisjes, met name wanneer ze laag scoren op extraversie. De meeste variantie van autoritair opvoedingsgedrag (10%) wordt verklaard door de interactie tussen de vijf

persoonlijkheidsschalen en sekse. Bij autoritatief opvoedingsgedrag wordt de meeste variantie (9%) verklaard door de vijf persoonlijkheidsschalen en de interactie van de vijf persoonlijkheidsschalen met sekse. Vermoedelijk wordt het grootste deel van de variantie verklaard door de interactietermen omdat hier de meeste factoren in de analyse worden meegenomen.

De invloed van de persoonlijkheid van een kind op de ouder-kind relatie

De onderzoeksvraag ‘Wat is de invloed van de persoonlijkheid van vroege adolescenten op de kwaliteit van de relatie met de ouders?’ wordt beantwoord met behulp van twee regressieanalyses. De eerste regressieanalyse heeft steun (goede mate van kwaliteit) als afhankelijke variabele en de vijf schalen uit het Big Five model, namelijk extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën, als onafhankelijke variabelen. Met betrekking tot steun wordt gevonden dat alle schalen uit het Big Five model, behalve emotionele stabiliteit, een significant verband hebben met de mate van steun (zie rechterkant Tabel 3). Wanneer de score op de schalen hoger is wordt de ervaren steun ook hoger. Voor het verband tussen negatieve interactie en de persoonlijkheid van het kind wordt een regressieanalyse uitgevoerd met negatieve interactie (lage mate van kwaliteit) als afhankelijke variabele en de vijf schalen uit het Big Five model als onafhankelijke variabelen. Met betrekking tot dit verband wordt gevonden dat twee van de vijf schalen een significante invloed hebben op de negatieve interactie met ouders die de vroege adolescent ervaart. Een lage mate van zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit is gerelateerd aan een hoge mate van negatieve interactie.

Van de variantie van steun kan 17% worden verklaard door de vijf schalen in het Big Five model. Van de variantie van negatieve interactie kan 19% worden verklaard door de vijf schalen in het Big Five model.

Het verschil tussen vader-kind en moeder-kind relatie controlerend voor de persoonlijkheid

De onderzoeksvraag is: Is er een verschil in de kwaliteit van de vader-kind relatie en de kwaliteit van de moeder-kind relatie, wanneer er gecontroleerd wordt voor de persoonlijkheid van het kind? Deze onderzoeksvraag is beantwoord met behulp van een gepaarde t-test. Het eerste paar in de t-test bestaat uit de steun van vader en de steun van moeder. Het tweede paar in de t-test bestaat uit de negatieve interactie van vader en de negatieve interactie van moeder. Om te kunnen controleren voor persoonlijkheid is er gekozen om de persoonlijkheidsfactoren (extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën)

op te delen in een hoge en lage score. Dit is gedaan aan de hand van het gemiddelde. Een score boven het gemiddelde betekent een hoge score op de persoonlijkheidsfactor (zie Tabel 5).

Uit de analyse blijkt het verschil tussen vader en moeder voor alle 5 de persoonlijkheden (zowel hoog als laag) significant te zijn voor steun. Bij alle scores op de persoonlijkheidsfactoren is het gemiddelde van de steun van moeder hoger dan die van vader met uitzondering van wanneer een kind laag scoort op extraversie, dan is dit omgedraaid. Voor negatieve interactie geldt dat bij een hoge score op extraversie, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën en een lage score op zorgvuldigheid het verband significant is. Ook hierbij geldt dat de gemiddelde score op de negatieve interactie met moeder hoger is dan die met vader.

Er kan worden geconcludeerd dat er een verschil is tussen de vader-kind relatie en de moeder-kind relatie wanneer gecontroleerd voor de persoonlijkheid van een kind. Zowel voor steun als negatieve interactie is de gemiddelde score van moeder hoger dan de gemiddelde score van vader, met de uitzondering van de steun en een lage score op extraversie.

Tabel 5. *Gemiddelde Vader-Kind Relatie en Moeder-Kind Relatie met T- Waarden Samenhangend met Persoonlijkheid*

	Steun vader	Steun moeder	t-waarde	Negatieve interactie vader	Negatieve interactie moeder	t-waarde
Extraversie hoog	3.74	3.97	-6.194**	1.50	1.61	-2.862**
Extraversie laag	3.79	3.55	-5.278**	1.65	1.69	-0.773
Vriendelijkheid hoog	3.82	4.11	-6.606**	1.47	1.54	-1.678
Vriendelijkheid laag	3.54	3.74	-5.142**	1.64	1.72	-1.940
Zorgvuldigheid hoog	3.75	4.01	-6.205**	1.52	1.55	-0.843
Zorgvuldigheid laag	3.56	3.77	-5.161**	1.63	1.75	-2.614**
Emotionele stabiliteit hoog	3.72	3.92	-6.296**	1.39	1.54	-4.271**
Emotionele stabiliteit laag	3.55	3.84	-5.277**	1.82	1.81	0.160
Openheid ideeën hoog	3.78	3.99	-4.512**	1.57	1.70	-3.033**
Openheid ideeën laag	3.53	3.79	-7.080**	1.58	1.60	-0.543

Note. * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Discussie

In dit onderzoek is onderzocht wat het verband is tussen de persoonlijkheid van een kind, de ouder-kind relatie en het opvoedingsgedrag van de ouders.

Er is ten eerste gekeken naar het verband tussen het opvoedingsgedrag en de relatie tussen ouder en kind. Eerder onderzoek naar de relatie tussen opvoedingsgedrag en de kwaliteit van de relatie tussen ouder en kind heeft uitgewezen dat een positieve manier van opvoeden leidt tot een betere kwaliteit van de ouder-kind relatie (Chen et al., 2000). Hierdoor werd verwacht dat positief opvoedingsgedrag leidt tot een hogere mate van de kwaliteit van de ouder-kind relatie en negatief opvoedingsgedrag leidt tot een lagere mate van de kwaliteit van de ouder-kind relatie. De verwachtingen sluiten aan bij de gevonden resultaten. Autoritair en autoritair opvoedingsgedrag van ouders hangt samen met steun van zowel vader als moeder. Opvoedingsgedrag hangt samen met negatieve interactie met vader. Autoritaire opvoedingsgedrag leidt tot een hogere mate van negatieve interactie met vader. Autoritair opvoedingsgedrag leidt tot minder negatieve interactie met vader. Opvallend is dat alleen autoritair opvoedingsgedrag in verband staat met meer negatieve interactie met moeder. Er is geen samenhang gevonden tussen autoritair opvoedingsgedrag en negatieve interactie met moeder. Dit komt niet naar voren in eerdere studies, hier zou in een vervolgstudie aandacht aan kunnen worden besteed. In eerdere studies werd de ouder-kind relatie gekarakteriseerd door een lage mate van psychologische controle, veel warmte en geen extreme betrokkenheid (Aceves & Cookston, 2006; Papp, 2005). Mogelijk kan het gevonden verschil tussen de huidige studie en eerdere studies verklaard worden doordat er in deze studie andere onderzoeksvariabelen zijn gebruikt bij het onderzoek naar de ouder-kind relatie.

Wat betreft de relatie tussen de persoonlijkheid van een kind en het opvoedingsgedrag van ouders werd er op basis van de literatuur verwacht dat kinderen die gemakkelijk zijn in de omgang, zich goed aankunnen passen (Porter et al., 2005), extravert zijn en veel positieve emoties laten zien (Latzman et al., 2009) vaak autoritair worden opgevoed (Porter et al., 2005). In tegenstelling tot de verwachting hebben niet alle vijf de persoonlijkheidskenmerken een samenhang met de opvoedingsstijl die ouders hanteren. Een hoge mate van vriendelijkheid, zorgvuldigheid en openheid voor ideeën hangt wel samen met een autoritair opvoeding. Dit is een gedeeltelijke ondersteuning van de hypothese. Met name vriendelijkheid, zorgvuldigheid en openheid voor ideeën lijken dus belangrijk te zijn voor het opvoedingsgedrag dat ouders vertonen.

Uit analyse van de gegevens van het huidige onderzoek blijkt dat een lage mate van extraversie, vriendelijkheid, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën samenhangen met een autoritaire opvoeding. Dit is in overeenstemming met het bestaande onderzoek dat vindt dat kinderen die zich niet aanpassen en vooral negatieve emoties laten zien (Porter et al., 2005) vaak autoritair worden opgevoed (Katainen et al., 1998; Latzman et al., 2009; Lengua & Kovacs, 2005; Pardini, 2008; Porter et al., 2005; Prinzie et al., 2004; Wade & Kendler, 2001).

Over sekse verschillen met betrekking tot de invloed van persoonlijkheid van een kind op het opvoedingsgedrag van ouders is tot op heden geen duidelijkheid. De bestaande onderzoeken op dit gebied laten verschillende verbanden zien of kunnen geen verband vinden (Bezirganaian & Cohen, 1992; Katainen et al., 1998; Oldehinkel et al., 2006). Uit het huidige onderzoek blijkt dat er een significante samenhang is van sekse met een autoritaire opvoedingsstijl. Meisjes worden, over het algemeen, minder vaak autoritair opgevoed dan jongens. Ook Oldehinkel en collega's (2006) vinden dat jongens over het algemeen negatiever worden opgevoed. Hoewel Katainen en collega's (1998) redeneren dat aanvaarding van de traditionele sekse rol leidt tot een vermindering van negatieve reacties van moeders zou het tegenovergestelde waar kunnen zijn. Doordat ouders er bij jongens bij voorbaat vanuit gaan dat zij actief, agressief en expressief zijn verwachten ze een autoritaire opvoeding nodig te hebben om ze in het gareel te houden. Vervolgonderzoek zou uit moeten wijzen of dit daadwerkelijk het geval is. In tegenstelling tot de verwachting dat jongens een lagere mate van autoritaire opvoeding ervaren dan meisjes, ervaren jongens juist een hogere mate van autoritaire opvoeding dan meisjes, met name wanneer ze laag scoren op extraversie. Uit eerder onderzoek (Katainen et al., 1998) is de relatie tussen sekse en een autoritaire opvoeding alleen bij moeders onderzocht. In het huidige onderzoek is de analyse voor beide ouders samen gedaan. Dit zou het verschil mogelijk verklaren, vervolg onderzoek moet dit uitwijzen.

Wat betreft de samenhang tussen de persoonlijkheid van de vroege adolescent en de ouder-kind relatie is een verband gevonden volgens verwachting. Wanneer hoog gescoord wordt op de vijf persoonlijkheidsschalen van het Big Five model heeft dit een positief effect op de ouder-kind relatie en vice versa. Dit komt overeen met resultaten van eerder onderzoek waarin aangetoond is dat de persoonlijkheid van vroege adolescenten, zowel positief als negatief, in verband staat met de ouder-kind relatie. Een mogelijke verklaring voor het verband tussen de persoonlijkheid en de ouder-kind relatie is het feit dat de relatie wederkerig is (Smetana, Campione-Barr & Metzger, 2006). De richting van het verband is in dit onderzoek echter niet onderzocht. Een andere verklaring voor het gevonden verband zou

kunnen zijn dat iemand met een hoge score op de Big Five schalen gezien wordt als iemand met een gemakkelijke persoonlijkheid. De omgang met iemand die een gemakkelijke persoonlijkheid heeft zal wellicht sneller leiden tot een relatie met een hoge mate van kwaliteit.

Wat betreft het verschil in de samenhang tussen de persoonlijkheid van de vroege adolescent en de moeder-kind relatie en vader-kind relatie is gevonden dat er een significant verband bestaat tussen de moeder-kind relatie en vader-kind relatie, gecontroleerd voor de persoonlijkheid van het kind. Uit de analyse blijkt er verschil te zijn tussen vader en moeder bij alle vijf de persoonlijkheden (zowel hoog als laag), uitgezonderd is een lage score op extraversie. In voorgaande onderzoeken is er een verschil gevonden tussen vader en moeder. Het verschil dat is gevonden is een betere kwaliteit van de moeder-kind relatie. Dit komt overeen met de eerder gevonden resultaten. De oorzaak hiervan kan liggen in het feit dat moeders vaak een betere sociale interactie kunnen onderhouden, die gekenmerkt wordt door warmte en steun (Buist et al., 2004; Duhig et al., 2009). Over het verschil in de moeder-kind relatie en vader-kind relatie gecontroleerd voor persoonlijkheid is nog niet veel bekend. Opvallend is dat alleen bij een lage score op extraversie de steun van vader hoger wordt gewaardeerd dan de steun van moeder. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat een kind met een lage score op extraversie minder behoefte heeft aan een persoon die altijd klaar staat voor je. Vaders werken vaak en zijn hierdoor beperkt in hun tijd om zich met hun kinderen te bemoeien. Hiermee zou ook kunnen worden verklaard waarom de negatieve interactie met vader hoger is bij een lage score op emotionele stabiliteit. Voor negatieve interactie geldt dat bij een hoge score op extraversie, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën en een lage score op zorgvuldigheid het verband significant is. Ook hierbij geldt dat de gemiddelde score op de negatieve interactie met moeder hoger is dan die met vader. De gevonden resultaten met betrekking tot negatieve interactie zouden kunnen worden verklaard doordat jongens hoger scoren op extraversie, emotionele stabiliteit en openheid voor ideeën en lager scoren op zorgvuldigheid in vergelijking met meisjes. Uit onderzoek blijkt dat ouders en kinderen van hetzelfde geslacht langer een hogere mate van gehechtheid hebben dan ouders en kinderen van verschillend geslacht (Steinberg, 2001).

Het huidige onderzoek kent een aantal beperkingen. De respondenten zijn niet random gekozen. De meeste respondenten komen uit de provincie Utrecht. Hierdoor is het onderzoek niet generaliseerbaar naar heel Nederland. Er kan voor vervolgonderzoek worden gedacht aan het selecteren van verschillende klassen door heel Nederland of at random uit de gehele Nederlandse populatie groep acht leerlingen en brugklasleerlingen. Bij sociale onderzoeken is

dit echter moeilijk te realiseren. Een sterk punt is dat er bij het huidige onderzoek wel een grote steekproef is gebruikt. Verder is in het onderzoek alleen gebruik gemaakt van zelfrapportage door kinderen. Het onderzoek is tevens gericht op het opvoedingsgedrag van ouders en de ouder-kind relatie. Ouders kunnen hierover ook bruikbare informatie geven. In een vervolgonderzoek zou deze groep informanten bij het onderzoek betrokken kunnen worden. Wel zijn de kinderen de belangrijkste informanten, met name voor persoonlijkheid, omdat het hierbij gaat om eigenschappen die zijzelf in meerdere of mindere mate bezitten. Een sterk punt is dat de gebruikte vragenlijsten genormeerd, betrouwbaar en valide zijn.

Het is van belang om onderzoek te doen naar factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen. Er wordt met name steeds meer onderzoek gedaan naar de invloed van de ouder-kind relatie (Halverson, 2005). Verder is men zich er steeds meer van bewust dat de persoonlijkheid van een kind van invloed is op de ontwikkeling van een kind (Halverson, 2005). Uit onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen een kwetsbare persoonlijkheid en de ontwikkeling en het verloop van gedrag- en emotionele problemen (De Fruyt et al., 2006). Ook is uit wetenschappelijk onderzoek bekend dat de relatie met ouders een belangrijke basis vormt voor de vriendschaps- en romantische relaties die een kind in het leven opbouwt (Furman, Simon, Shaffer & Bouchey, 2002). Door kennis over de ouder-kind relatie kan daardoor mogelijk invloed uitgeoefend worden op de overige relaties die een kind aangaat.

Uit het huidige onderzoek kan worden geconcludeerd dat er een verband is tussen de concepten de persoonlijkheid van een kind, de ouder-kind relatie en het opvoedingsgedrag van ouders. De gevonden verbanden kunnen met eerdere studies worden onderbouwd en bieden de mogelijkheid om verder onderzoek te doen in de toekomst. Dit kan zeker van belang zijn voor de hulpverlening die aan kinderen wordt geboden, maar kan ook ouders inzichten bieden in het opvoeden van hun kinderen. Kortom, dit onderzoek is niet alleen van wetenschappelijk belang, maar ook van belang voor de hulpverleningspraktijk.

Samenvatting

Doel: Het verband onderzoeken tussen de persoonlijkheid van een kind, de ouder-kind relatie en het opvoedingsgedrag van ouders. **Methode:** In totaal hebben 574 leerlingen, van 10 tot 14 jaar oud ($M=12.02$; $SD=.77$), meegewerkt aan het cross-sectionele onderzoek. De respondenten hebben vragenlijsten ingevuld die betrekking hebben op hun persoonlijkheid, de relatie met hun ouders en het opvoedingsgedrag van hun ouders. **Resultaten:** Uit de resultaten blijkt dat een hoge mate van drie van de Big Five schalen samen hangt met een autoritatieve opvoeding. Een lage mate van vier van de Big Five schalen hangt samen met een autoritaire opvoeding. Autoritair opvoedingsgedrag hangt samen met steun en negatieve interactie van zowel vader als moeder. Autoritatief opvoedingsgedrag hangt samen met steun van vader en moeder en hangt samen met negatieve interactie voor vader. Met betrekking tot de mate van steun is een verband gevonden voor vier van de Big Five schalen. Voor de mate van negatieve interactie is er een verband gevonden voor twee van de Big Five schalen. Uit de analyse blijkt het verschil tussen vader en moeder voor alle 5 de persoonlijkheden (zowel hoog als laag) significant zijn. De gemiddelde score op steun en negatieve interactie is, met een paar uitzonderingen, voor moeder hoger dan voor vader. **Conclusie:** De gevonden verbanden zijn veelbelovend voor de praktijk en vervolgonderzoek. De sterke punten en beperkingen van het onderzoek worden besproken, net als de mogelijkheden voor vervolgonderzoek.

Literatuurlijst

- Aceves, M. J., & Cookston, J. T. (2006). Violent victimization, aggression, and parent-adolescent relations: Quality parenting as a buffer for violently victimized youth. *Journal of Youth and Adolescence, 36*, 635-647.
- Asendorpf, J. B., & van Aken, M. A. G. (2003). Personality-relationship transaction in adolescence: Core versus surface personality characteristics. *Journal of Personality, 71*, 629-666.
- Barnes, H. L., & Olson, D. H. (1985). Parent-adolescent communication and the circumplex model. *Child Development, 56*, 438-447.
- Baumrind, D. (1996). The discipline controversy revisited. *Family Relations, 45*, 405-414.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence, 32*, 67-79.
- Bezirganaian, S., & Cohen, P. (1992). Sex differences in the interaction between temperament and parenting. *Journal of American Academic Child and Adolescence Psychiatry, 31*, 790-801.
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & van Aken, M. A. G. (2002). Developmental patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of Youth and Adolescence, 31*, 167-176.
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & van Aken M. A. G. (2004). Leeftijdsgebonden veranderingen in kwaliteit van gehechtheid van adolescenten aan vader en moeder. *Pedagogiek, 24*, 246-261.
- Bulanda, R. E., & Majumdar, D. (2009). Perceived parent-child relations and adolescent self-esteem. *Journal of Child and Family Studies, 18*, 203-212.
- Caprara, G. V., Pastorelli, C., Regalia, C., Scabini, E., & Bandura, A. (2005). Impact of adolescents' filial self-efficacy on quality of family functioning and satisfaction. *Journal of Research on Adolescence, 15*, 71-97.
- Cardemil, E., & Davidson, T. (2009). Parent-child communication and parental involvement in Latino adolescents. *Journal of Early Adolescence, 29*, 99-121.
- Chen, X., Liu, M., Li, B., Cen, G., Chen, H., & Wang, L. (2000). Maternal authoritative and authoritarian attitudes and mother-child interactions and relationships in urban China. *International Journal of Behavioral Development, 24*, 119-126.

- Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M., & Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist, 55*, 218-232.
- Coplan, R. J., Reichel, M., & Rowan, K. (2009). Exploring the associations between maternal personality, child temperament and parenting: A focus on emotions. *Personality and Individual Differences, 46*, 241-246.
- Dailey, R. M. (2006). Confirmation in parent-adolescent relationships and adolescent openness: Toward extending confirmation theory. *Communication Monographs, 73*, 434-458.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin, 113*, 487-496.
- Deković, M. (1999). Parent-adolescent conflict: Possible determinants and consequences. *International Journal of Behavioral Development, 23*, 977-1000.
- De Mol, J., & Buysse, A. (2008). Understandings of children's influence in parent-child relationships: A Q-methodological study. *Journal of Social and Personal Relationships, 25*, 359-379.
- Duhig, A. M., & Phares, V. (2009). Positive and negative affect in parents and adolescents: Gender and assessment method considerations. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 31*, 347-357.
- Flouri, E. (2008). Temperament influences on parenting and child psychopathology: Socio-economic disadvantage as moderator. *Child Psychiatry and Human Development, 39*, 369-379.
- Freeman, H., & Brown, B. B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: Differences by attachment style. *Journal of Youth and Adolescence, 30*, 653-674.
- Fruyt, F. de, Clercq, B. de, & Bolle, M. de (2006). Temperament, persoonlijkheid en de ontwikkeling van emotionele en gedragsproblemen. In P. Prins (Eds.), *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie* (pp. 135-148). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Furman, W., Simon, V. A., Shaffer, L., & Bouchey, H. A. (2002). Adolescents' working models and styles for relationships with parents, friends, and romantic partners. *Child Development, 73*, 251-255.
- Gray, M. R., & Steinberg, L. (1999). Unpacking authoritative parenting: Reassessing a multidimensional construct. *Journal of Marriage and Family, 61*, 574-587

- Greenberg, M. T., Siegel, J. M., & Leitch, C. J. (1983). The nature and importance of attachment relationships to parents and peers during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, *12*, 373-368.
- Halverson, C. F. (2005). Personality in children. *Merrill-Palmer Quarterly*, *51*, 253-257.
- Hinshaw, S. P., Owens, E. B., Wells, K. C., Kraemer, H. C., Abikoff, H. B., Arnold, L. E., et al. (2000). Family processes and treatment outcome in the MTA: Negative/ineffective parenting practices in relation to multimodal treatment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *28*, 555-568.
- Johnston, C. (1996). Parent characteristics and parent-child interactions in families of nonproblem children and ADHD children with higher and lower levels of oppositional-defiant behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *24*, 85-104.
- Katainen, S., Räikkönen, K., & Keltikangas-Järvinen, L. (1998). Development of temperament: Childhood temperament and the mother's childrearing attitudes as predictors of adolescent temperament in a 9-year follow-up study. *Journal of Research on Adolescence*, *8*, 485-509.
- Kerns, K. A., & Stevens, A. C. (1996). Parent-child attachment in late adolescence: Links to social relations and personality. *Journal of Youth and Adolescence*, *25*, 323-342.
- Laible, D. (2005). Measuring attachment in middle childhood: Challenges and future directions. *Human Development*, *48*, 183-187.
- Latzman, R. D., Elkovitch, N., & Clark, L. A. (2009). Predicting parenting practice from maternal and adolescent sons' personality. *Journal of Research in Personality*, *43*, 847-855.
- Lengua, L. J., & Kovacs, E. A. (2005). Bidirectional associations between temperament and parenting and the prediction of adjustment problems in middle childhood. *Applied Developmental Psychology*, *26*, 21-38.
- Liu, Y. (2008). An examination of three models of the relationships between parental attachments and adolescents' social functioning and depressive symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, *37*, 941-952.
- Loeber, R., Drinkwater, M., Yin, Y. M., Anderson, S. J., Schmidt, L. C., & Crawford, A. (2000). Stability of family interaction from ages 6 to 18. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *28*, 353-369.
- Manders, W. A., Scholte, R. H. J., Janssens, J. M. A. M., & De Bruyn, E. E. J. (2006). Adolescent personality, problem behaviour and the quality of the parent-adolescent relationship. *European Journal of Personality*, *20*, 237-254.

- Markiewicz, D., Lawford, H., Doyle, A. B., & Haggart, N. (2006). Developmental differences in adolescents' and young adults' use of mothers, fathers, best friends, and romantic partners to fulfill attachment needs. *Journal of Youth and Adolescence*, *35*, 127-140.
- McElhaney, K. B., & Allen, J. P. (2001). Autonomy and adolescent social functioning: The moderating effect of risk. *Child Development*, *72*, 220-235.
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting between mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, *29*, 806-827.
- Oldehinkel, A. J., Veenstra, R., Ormel, J., de Winter, A. F., & Verhulst, F. C. (2006). Temperament, parenting, and depressive symptoms in a population sample of preadolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *47*, 684-695.
- Oliver, P. H., Wright Gruerin, D., & Coffman, J. K. (2009). Big five parental personality traits, parenting behaviors, and adolescent behavior problems: A mediation model. *Personality and Individual Differences*, *47*, 631-636.
- Papp, Y. R. (2005). Parental psychological distress, parent-child relationship qualities, and child adjustment: Direct, mediating, and reciprocal pathways. *Parenting, Science and Practice*, *5*, 259-283.
- Pardini, D. A. (2008). Novel insights into longstanding theories of bidirectional parent-child influences: Introduction to special section. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *36*, 627-631.
- Paterson, J. E., Field, J., & Pryor J. (1994). Adolescents' perceptions of their attachment relationships with their mothers, fathers, and friends. *Journal of Youth and Adolescence*, *23*, 579-600.
- Pettit, G. S., & Lollis, S. (1997). Introduction to special issue: Reciprocity and bidirectionality in parent-child relationships: New approaches to the study of enduring issues. *Journal of Social and Personal Relationships*, *14*, 435-440.
- Phares, V., Fields, S., & Kamboukos, D. (2008). Fathers' and mothers' involvement with their adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, *18*, 1-9.
- Porter, C. L., Hart, C. H., Yang, C., Robinson, C. C., Frost, S., Zeng, Q., Olsen, J. A., & Jin, S. (2005). A comparative study of child temperament and parenting in Beijing, China and the western United States. *International Journal of Behavioral Development*, *29*, 541-551.
- Prinz, P., Onghena, P.M., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquiere, P., & Colpin, H. (2004). Parent and child personality characteristics as predictors of negative discipline and

- externalizing problem behaviour in children. *European Journal of Personality*, 17, 73-102.
- Rettew, D. C., Stanger, C., McKee, L., Doyle, A., & Hudziak, J. J. (2006). Interactions between child and parent temperament and child behavior problems. *Comprehensive Psychiatry*, 47, 412-420.
- Sabattini, L., & Leaper, C. (2004). The relation between mother's and father's parenting styles and their division of labor in the home: Young adults' retrospective reports. *Sex Roles*, 50, 217-225.
- Samuolis, J., Layburn, K., & Schiaffino, K. M. (2001). Identity development and attachment to parents in college students. *Journal of Youth and Adolescence*, 30, 373-384.
- Shek, D. T. L. (2008). Parental behavioral control and parent-child relational quality predictors of perceived parental knowledge in Chinese adolescents in Hong Kong. *American Journal of Family Therapy*, 36, 332-346.
- Shiner, R., & Caspi, A. (2003). Personality differences in childhood and adolescence: Measurement, development and consequences. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44, 2-32.
- Smetana, J. G., Campione-Barr, N., & Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annual Review of Psychology*, 57, 255-284.
- Smetana, J. G., & Daddis, C. (2002). Domain-specific antecedents of parental psychological control and monitoring: The role of parenting beliefs and practices. *Child Development*, 73, 563-580.
- Talwar, R., Nitz, K., & Lerner, R. M. (1990). Relations among early adolescent temperament, parent and peer demands, and adjustment: A test of the goodness of fit model. *Journal of Adolescence*, 13, 279-298.
- Wade, T. D., & Kendler, K. S. (2001). Parent, child and social correlates of parental discipline style: A retrospective, multi-informant investigation with female twins. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 36, 177-185.
- Williams, A. (2003). Adolescents' relationships with parents. *Journal of Language and Social Psychology*, 22, 58-65.
- Wilson, S. R., Rack, J. J., Shi, X., & Norris, A. M. (2008). Comparing physically abusive, neglectful, and non-maltreating parents during interactions with their children: A meta-analysis of observational studies. *Child Abuse and Neglect*, 32, 897-911.